

Sygn. akt III ZS 8/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

Protokolant Anna Pęsko

w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości
na uchwałę nr 84/2015 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 21 lipca
2015 r.,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 5 listopada 2015 r.,

**I. uchyla zaskarżoną uchwałę w części dotyczącej ustalenia,
że: "formą protestu Adwokatury będzie nieprzedstawienie przez
Okręgowe Rady Adwokackie w terminie do dnia 31 lipca 2015
roku prezesom sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych,
których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej
Izby "wykazu pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony
w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury,
mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego
sądu" (tzw. listy B), o której mowa w § 2 pkt. 2 Rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 roku w sprawie**

sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu",

II. utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Uchwałą z dnia 21 lipca 2015 r., nr 84/2015, Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej uznało za niesatysfakcjonujący wynik rozmów z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie realizacji postulatów Adwokatury, czemu dało wyraz poprzez wycofanie swoich przedstawicieli z prac grupy roboczej powołanej w celu prowadzenia rozmów z Ministrem Sprawiedliwości. W związku z powyższym, działając na podstawie uchwały nr 36/2015 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 27 czerwca 2015 r. w sprawie protestu Adwokatury Prezydium NRA ustaliło, że formą protestu Adwokatury będzie nieprzedstawienie przez Okręgowe Rady Adwokackie w terminie do dnia 31 lipca 2015 r. prezesom sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej Izby „wykazu pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu” (tzw. listy B), o której mowa w § 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu.

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2015 r., poz. 615) zaskarżył powyższą uchwałę Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, zarzucając niezgodność uchwały z prawem – tj.: art. 1 ust. 1, art. 3 ust. 1 pkt 1 oraz art. 21 ust. 3 ustawy z dnia z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2014 r., poz. 635) oraz § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 816) w związku z art. 81a § 1 k.p.k. oraz art. 17 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały jako sprzecznej z prawem.

W ocenie Ministra Sprawiedliwości zaskarżona uchwała pozostaje w sprzeczności z celami adwokatury, jako samorządu zawodowego, którego zadaniem stosownie do art. 17 ust. 1 Konstytucji RP jest sprawowanie pieczy nad prawidłowym wykonywaniem zawodu adwokata w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Udzielanie pomocy prawnej, w tym świadczenie tej pomocy z urzędu, stanowi jedno z podstawowych ustawowych zadań adwokatury (art. 1 ust. 1, art. 3 ust. 1 pkt 1 oraz art. 21 ust. 3 Prawa o adwokaturze). Wypełnianie przez samorząd zawodowy funkcji, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, nie może być pozostawione nieskrępowanemu prawem uznaniu korporacji samorządowych i ich organów. Oznacza to, że uregulowania wewnątrz korporacyjne muszą być zgodne z regulacjami konstytucyjnymi i ustawowymi, a nad realizacją tego wymogu powinny czuwać w koniecznym zakresie stosowne organy państwowe. Wolność wykonywania zawodu zaufania publicznego nie może bowiem mieć charakteru absolutnego i musi być poddana reglamentacji prawnej, w szczególności gdy chodzi o uzyskanie prawa wykonywania tego zawodu, wyznaczenie sposobów i ram jego wykonywania, a także określenie powinności wobec państwa czy samorządu zawodowego. Innymi słowy, konstytucyjna gwarancja „wolności wykonywania zawodu” nie tylko nie kłóci się z regulowaniem przez państwo wielu kwestii związanych tak z samym wykonywaniem zawodu, jak i ze statusem osób zawod ten wykonujących, lecz wręcz zakłada potrzebę istnienia tego typu regulacji, zwłaszcza gdy chodzi o zawód zaufania publicznego, jakim jest zawód adwokata.

Skarżący podkreślił również między innymi, że świadczenie pomocy prawnej z urzędu jest działaniem dla dobra publicznego, umożliwiającym realizację w postępowaniu sądowym zasady równości i prawa do sądu. Obowiązek zapewnienia właściwego działania wymiaru sprawiedliwości i zrealizowania w postępowaniu sądowym powyższych zasad spoczywa na państwie, a obciążający Skarb Państwa obowiązek pokrycia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie ma charakter publicznoprawny.

Naczelna Rada Adwokacka w pisemnym stanowisku wniosła o:

1. złożenie do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego o zgodność § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu zapewnienia

oskarżonemu korzystania z obrońcy z urzędu z treścią art. 28 ust. 1 Prawa o adwokaturze w związku z art. 81a § 4 k.p.k.;

2. utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały, względnie o:
3. umorzenie postępowania w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga Ministra Sprawiedliwości jest częściowo uzasadniona.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nie określa *expressis verbis* prawa do pomocy prawnej z urzędu. Wprawdzie art. 42 ust. 2 ustawy zasadniczej (Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu) zapewnia prawo do obrony i obrońcy z urzędu, ale tylko w postępowaniu karnym. Zagwarantowanie prawa do sądu osobom, które nie są w stanie samodzielnie ponieść kosztów postępowania sądowego, implikuje jednak wykładnia art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Do obowiązków Państwa należy wprowadzenie w życie systemu mogącego zapewnić poszanowanie praw gwarantowanych na podstawie Konwencji, włącznie z prawem do rzetelnego procesu. Zważywszy na niezależność zawodów prawniczych od Państwa, prowadzenie sprawy zasadniczo stanowi przedmiot ustaleń pomiędzy oskarżonym a jego obrońcą; mogą jednak występować sytuacje, gdy Państwo winno działać, a nie pozostawać bierne, gdy właściwym organom władzy zostanie zwrócona uwaga na problemy z reprezentacją prawną (por. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 26 stycznia 2010 r., nr 36822/06, LEX nr 551611).

Również art. 47 zd. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej stanowi, że pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Na zasadę skutecznej ochrony sądowej zawartą w tym przepisie składają się różne elementy, obejmujące w szczególności

prawo do obrony, prawo dostępu do sądu oraz prawo do uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i pełnomocnika.

W tym kontekście Sąd Najwyższy uznał, że Minister Sprawiedliwości słusznie podniósł w skardze, że wykonanie zaskarżonej uchwały będzie utrudniało pracę sądów, a to wpłynie negatywnie na prawa jednostek, w tym przede wszystkim na prawo do sądu konkretnego obywatela, zwłaszcza tego, któremu została przyznana pomoc prawna z urzędu. Prawo do sądu określone w art. 45 Konstytucji RP, stanowi jedno z praw człowieka, które nie może być ograniczone przez uniemożliwienie lub utrudnienie dostępu do obrońcy z urzędu.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 615) adwokatura powołana jest do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa. W ocenie Sądu Najwyższego relewantny jest także art. 21 ust. 3 w/w ustawy, w myśl którego adwokat świadczy pomoc prawną z urzędu w okręgu sądu rejonowego, w którym wyznaczył swoją siedzibę zawodową. Z unormowania tego wynika nie tylko terytorium świadczonej pomocy prawnej, ale przede wszystkim art. 21 ust. 3 obliguje adwokatów do świadczenia pomocy prawnej z urzędu. Każdy kto przystępuje do tej korporacji prawniczej zdaje więc sobie sprawę, że oprócz zwykłej pomocy prawnej na zasadach odpłatności ustalonych z mocodawcą, ma również obowiązek świadczenia (w niewielkim w stosunku do zwykłej działalności zakresie) pomocy prawnej zleconej przez Sąd. Z obowiązku tego adwokata może zwolnić tylko organ, który go ustanowił i to tylko w poszczególnych sprawach, w których został ustanowiony do świadczenia pomocy prawnej z urzędu.

Jednym z elementów właściwego działania wymiaru sprawiedliwości w zakresie zapewnienia pomocy prawnej z urzędu, jest niezwłoczne wyznaczanie indywidualnych adwokatów mających świadczyć pomoc prawną z urzędu w konkretnych sprawach, co wynika z art. 81a § 2 k.p.k. Zaniechanie przekazania wykazu, o którym mowa w § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 816) uniemożliwia skuteczne wykonanie dyspozycji art. 81a § 1 k.p.k.

W myśl art. 81 a ust. 4 k.p.k., Minister Sprawiedliwości - mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do obrony - określi, w drodze rozporządzenia: 1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu, 2) tryb i sposób przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku. Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie wykonawcze stanowi w § 2, że okręgowa rada adwokacka przedstawia prezesowi sądu rejonowego, sądu okręgowego i sądu apelacyjnego, których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej izby, zwanemu dalej „prezesem właściwego sądu”: 1) wykaz adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu, deklarujących gotowość udzielania oskarżonym pomocy prawnej z urzędu; 2) wykaz pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu.

Z art. 21 ust. 3 zdanie pierwsze w związku z art. 28, jasno wynika obowiązek (a nie „dobrowolność”) adwokata świadczenia pomocy prawnej z urzędu na określonym terytorialnie obszarze. Art. 21 ust. 3 Prawa o adwokaturze nie pozostaje w sprzeczności § 2 rozporządzenia wykonawczego, stanowiącego podstawę ustalania list obrońców przez prezesów sądów okręgowych i prezesów sądów apelacyjnych. Ten ostatni należy bowiem odczytywać w powiązaniu z § 9 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia, zgodnie z którym wyznaczając obrońcę z urzędu z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu okręgowego oraz przez prezesa sądu apelacyjnego, bierze się pod uwagę również adres siedziby zawodowej adwokata albo adres zamieszkania radcy prawnego względem miejsca zamieszkania lub pobytu oskarżonego oraz względem siedziby sądu. Przepis ten w swoim końcowym brzmieniu nakazuje więc, przy wyznaczaniu obrońcy z urzędu, respektowanie zasady wynikającej z art. 21 ust. 3 Prawa o adwokaturze.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 Prawa o adwokaturze, adwokat może odmówić udzielenia pomocy prawnej tylko z ważnych powodów, o których informuje zainteresowanego. Wątpliwości co do udzielenia lub odmowy udzielenia pomocy prawnej rozstrzyga okręgowa rada adwokacka, a w wypadkach niecierpiących zwłoki - dziekan. Przepis ten nie może być jednak rozpatrywany z pominięciem art. 28 ust. 2 ustawy, w myśl którego - w sprawach, w których pomoc prawna ma z mocy przepisów prawa nastąpić z urzędu, zwolnić adwokata od udzielenia tej pomocy może tylko organ, który go wyznaczył, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Sytuacje, o których mowa w tym ostatnim przepisie, określa między innymi art. 81 § 1 k.p.k., który - w wymienionych w nim wypadkach - nakazuje prezesowi sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznaczenie obrońcy z urzędu. Obrońca taki wyznaczany jest z listy obrońców (art. 81 a ust. 1 k.p.k.), ustalonej w sposób określony w przepisach rozporządzenia wykonawczego i według zasad wynikających z tych przepisów (art. 81 a § 4 k.p.k.). Oznacza to, że ustalenie przez prezesa właściwego sądu listy obrońców z urzędu nie jest równoznaczne z ich wyznaczeniem w poszczególnych sprawach. Z art. 28 ust. 1 i 2 Prawa o adwokaturze wynika, że do zwolnienia adwokata od udzielenia pomocy z urzędu, które jest w pewnym sensie odmową jej udzielenia, może dojść tylko w konkretnych sprawach, w których adwokat został wyznaczony do świadczenia pomocy prawnej i tylko z ważnych przyczyn, które podlegają badaniu w odniesieniu do danej sprawy. Zwolnienie to nie może mieć charakteru trwałego i generalnego. W przeciwnym razie należałoby przyjąć, że mające je uzasadniać przyczyny w istocie uniemożliwiają wykonywanie zawodu adwokata. Inaczej rzecz ujmując, skoro przewidziany w art. 28 ust. 2 Prawa o adwokaturze wniosek adwokata o zwolnienie go z obowiązku świadczenia pomocy prawnej z urzędu ma rację bytu tylko wówczas, gdy uprawniony organ wyznaczył adwokata do jej udzielenia w konkretnej sprawie, przeto zwolnić adwokata od tego obowiązku może tylko organ, który go wyznaczył. Nie budzi wątpliwości, że organem tym w sytuacjach określonych w art. 81 § 1 k.p.k. jest prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy, a nie okręgowa rada adwokacka lub jej dziekan.

Unormowanie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP upoważnia samorządy zawodów zaufania publicznego do sprawowania „pieczy nad należytych wykonywaniem tych

zawodów” „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Sprawowana piecza powinna uwzględniać interes publiczny. Każde działanie samorządu zawodowego w zakresie „sprawowania pieczy” podlega zatem konstytucyjnie ukierunkowanej ocenie, dokonywanej z uwzględnieniem interesu publicznego i jego ochrony.

Stosownie do art. 28 ust. 2 Prawa o adwokaturze w sprawach, w których pomoc prawna ma z mocy przepisów prawa nastąpić z urzędu, zwolnić adwokata od udzielenia tej pomocy może tylko organ, który go wyznaczył, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Brzmienie tego przepisu jednoznacznie wskazuje, że do zwolnienia, o jakim mowa w tym przepisie, może dojść jedynie w poszczególnych sprawach, w których adwokat został wyznaczony do świadczenia pomocy prawnej i może do niego dojść tylko w razie istnienia ważnych przyczyn. Uchwała rady adwokackiej nie może zwalniać adwokata z udzielenia pomocy prawnej z urzędu (zwłaszcza jeszcze przed wyznaczeniem obrońcy z urzędu), zatem choćby z tego względu nie było możliwe kierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, co postulowała Naczelna Rada Adwokacka w odpowiedzi na skargę.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 Prawa o adwokaturze, Minister Sprawiedliwości zwraca się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury i organów izb adwokackich w terminie 3 miesięcy od dnia ich doręczenia. Jeżeli zaskarżona uchwała rażąco narusza prawo, termin ten wynosi 6 miesięcy. Przepis ten nie wprowadza żadnego ograniczenia przedmiotowego w odniesieniu do uchwał, których legalność może być w ramach tej procedury kwestionowana.

Stosownie do art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Niewątpliwie zawód adwokata należy do grupy zawodów zaufania publicznego, o których mowa w tym przepisie. Wypełnienie przez samorząd zawodowy funkcji, o których stanowi art. 17 ust. 1 ustawy zasadniczej, nie może być pozostawione nieskrępowanemu prawem uznaniu korporacji samorządowych i ich organów, ale musi być zgodne z regulacjami

konstytucyjnymi i ustawowymi. Wolność wykonywania zawodu zaufania publicznego nie może bowiem mieć charakteru absolutnego i musi być poddana reglamentacji prawnej, w szczególności gdy chodzi o wyznaczenie sposobów i ram jego wykonywania oraz określenie powinności wobec państwa (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 grudnia 2009 r., K 4/08 i powołane w nim orzeczenia). W uzasadnieniu wyroku z dnia 18 lutego 2004 r., P 21/02 (OTK-A 2004 nr 2, poz. 9) Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że art. 17 ust. 1 ustawy zasadniczej - poprzez werbalizację wymogu działania „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony” - nie pozostawia wątpliwości co do priorytetowego traktowania interesu publicznego w ramach sprawowanej „pieczy”. Dotyczy to również relacji „interesu publicznego” do środowiskowego interesu konkretnej korporacji zawodowej. Obowiązuje tu pierwszeństwo interesu publicznego w stosunku do interesu środowiskowego (i to bez względu na potencjalne trudności w zharmonizowaniu tych interesów przez samorząd, legitymowany jednocześnie do „reprezentowania osób wykonujących zawody zaufania publicznego”). Trybunał stwierdził, że w praktyce jednoczesne wypełnianie funkcji, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji, nie jest wolne od napięć czy wręcz konfliktów między środowiskowymi interesami grupy wykonującej określony zawód a interesem publicznym, w granicach którego i dla którego ochrony samorząd sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem tego zawodu. Nie zmienia to roli ustrojowej samorządu zawodowego, o której mowa w postanowieniach art. 17 ust. 1 ustawy zasadniczej, wyrażającej się w nałożeniu nań obowiązku harmonijnego łączenia konstytucyjnych funkcji. Samorząd zawodowy ma nie tyle niwelować środowiskowe interesy osób wykonujących zawody zaufania publicznego, ile zmierzać do ich uzgodnienia z interesem publicznym. Zakres i sposób harmonizowania przez samorząd interesu publicznego z interesem środowiskowym nie może być pozostawiony nieskrępowanemu prawem uznaniu korporacji samorządowych oraz ich organów i poddany tylko uregulowaniom korporacyjnym. W szczególności nie mogą one wyłączać czy ograniczać treści uregulowań konstytucyjnych i ustawowych gwarantujących wolności oraz prawa osób pozostających poza organizacyjnymi ramami korporacji samorządowych.

Z art. 45 ust. 1 Konstytucji wynika prawo każdego do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny i niezawisły sąd. To konstytucyjnie zagwarantowane prawo do sądu nie może być ograniczone przez uniemożliwienie lub utrudnienie jednostce dostępu do obrońcy z urzędu na skutek podjęcia przez organ samorządu zawodowego adwokatów uchwały sprzecznej z prawem jako stawiającej interes korporacyjny ponad interes publiczny i stojącej na przeszkodzie nie tylko zapewnieniu sprawnego toku postępowania sądowego, ale przede wszystkim prawidłowej i skutecznej realizacji prawa oskarżonego do obrony (art. 81 § 1 w związku z art. 81 a § 1, 2 i 4 k.p.k. i w związku z § 2 pkt 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego). Nie budzi wątpliwości, że obowiązek świadczenia pomocy prawnej z urzędu jest publicznoprawnym obowiązkiem adwokatów (art. 21 ust. 3 oraz art. 28 ust. 1 i 2 Prawa o adwokaturze), gwarantującym prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie realizacji prawa obywateli do sądu oraz do równego traktowania (art. 45 ust. 1 i art. 32 Konstytucji RP - por. także uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 2/12, OSNC 2012 nr 10, poz. 115). Zaskarżona uchwała, stanowiąca o nieprzedstawieniu do dnia 31 lipca 2015 r. prezesom właściwych sądów wykazów, o których stanowi § 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego, narusza przedstawione wyżej konstytucyjne i ustawowe gwarancje. Z powyższych względów orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku, poprzestając na uchyleniu zaskarżonej uchwały w adekwatnej części bez przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż rodzaj sprzeczności z prawem postanowienia uchwały czyni bezprzedmiotowym ponowne rozpoznawanie tej samej kwestii.

W odpowiedzi na skargę niesłusznie wskazano, że sekretarz stanu nie był uprawniony do podpisania skargi z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości. Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 392 ze zm.), minister wykonuje swoje zadania przy pomocy sekretarza i podsekretarza stanu, gabinetu politycznego ministra oraz dyrektora generalnego urzędu. Zgodnie z ust. 2 powołanego artykułu, zakres czynności sekretarza i podsekretarza stanu ustala właściwy minister, zawiadamiając o tym Prezesa Rady Ministrów. Wydane na podstawie tego ostatniego przepisu

zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 2015 r. w sprawie ustalania zakresu czynności członków kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Dyrektora Generalnego Urzędu (Dz.Urz. MS z 2015 r., poz. 76 ze zm.), w § 2 ust. 1 stanowi, że sekretarz stanu J. K. sprawuje stałe zastępstwo Ministra Sprawiedliwości w sprawach podejmowania czynności określonych, między innymi, w Prawie o adwokaturze. W judykaturze przyjmuje się zgodnie, że sekretarz stanu działający w oparciu o art. 37 ust. 1 ustawy o Radzie Ministrów, nie jest ani pełnomocnikiem, ani zastępcą ministra, a działa w ramach szczególnego rodzaju upoważnienia do wykonywania kompetencji, wykonując je na rachunek i w imieniu organu, do którego ustawowo te kompetencje należą. Oznacza to, że skargę na uchwałę samorządu zawodowego, o której stanowi art. 14 ust. 1 Prawa o adwokaturze, może skutecznie wnieść sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, działający z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., III ZS 2/14, LEX nr 1537562 i powołane w nim wcześniejsze orzecznictwo oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 stycznia 2009 r., II GSK 997/08, LEX nr 516018). Zgodnie z regułą prawidłowego wykonywania kompetencji (tu - udzielenia upoważnienia), sekretarz stanu, poprzez umieszczone w skardze nagłówki oraz odciski pieczęci wskazujące na działanie z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości, zaświadcza o autentyczności i prawdziwości wymienionych dokumentów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2012 r., SNO 47/11, LEX nr 1215804). Powyższe domniemanie znajduje potwierdzenie w treści cytowanego wyżej zarządzenia będącego wyrazem woli Ministra Sprawiedliwości, wydanego w oparciu o art. 37 ust. 2 ustawy o Radzie Ministrów i złożonego na rozprawie przed Sądem Najwyższym.

Należy również podkreślić, że przedmiotem postępowania przed Sądem Najwyższym jest publicznoprawna kwestia legalności uchwał organów samorządu adwokackiego (art. 1 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), a przepisy Prawa o adwokaturze nie zawierają przepisu o stosowaniu do tych spraw przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. W związku z powyższym, do sprawy, o której mowa w art. 14 ust. 1 Prawa o adwokaturze, nie stosuje się przepisów tego

Kodeksu, a jedynie do toczącego się przed Sądem Najwyższym postępowania ze skargi Ministra Sprawiedliwości należy stosować - *per analogiam* - nie wprost, ale odpowiednio, przepisy dotyczące postępowania kasacyjnego (por. postanowienie z dnia 10 kwietnia 2008 r., III ZS 2/08, LEX nr 686073 i przywołane w nim wcześniejsze orzecznictwo oraz powołane wyżej postanowienie z dnia 18 września 2014 r., III ZS 2/14). Skoro więc ze skargi Ministra Sprawiedliwości (niebędącej skargą kasacyjną w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c.) wynika, jaka uchwała, jakiego organu samorządu zawodowego oraz w jakim zakresie i z jakich powodów została zaskarżona, to możliwe było jej merytoryczne rozpoznanie.

Przedstawiony pogląd został zaaprobowany również we wcześniejszym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r. III ZS 2/14 (LEX nr 1537562). Nie było więc podstaw do odrzucenia skargi lub postulowanego umorzenia postępowania.

Sąd Najwyższy nie neguje prawa Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej do wyrażenia niezadowolenia w formie adekwatnej uchwały, czemu dał wyraz w punkcie II sentencji wyroku. Istotnie optymalnym rozwiązaniem byłoby osiągnięcie konsensusu w sprawie kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu, uwzględniającego zarówno interes (zadłużonego) Państwa oraz interesy i liczbę adwokatów. Brak takiego porozumienia nie mógł jednak uzasadniać protestu Adwokatury przez nieprzedstawienie przez Okręgowe Rady Adwokackie w terminie do dnia 31 lipca 2015 r. prezesom sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej Izby „wykazu pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu” (tzw. listy B), o której mowa w § 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

eb